

**PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
REMONTU ZABYTKOWEGO BUDYNKU DREWNIANEGO
KOŚCIOŁA P.W. ŚW. WOJCIECHA W MIEJSCOWOŚCI
SKIBNIEW-PODAWCE GM. SOKOŁÓW PODLASKI**

Obiekt: Zabytkowy budynek kościoła p.w. Św. Wojciecha zlokalizowany na dz. nr ewid. 185 w miejscowości Skibniew-Podawce gm. Sokolów, powiat sokołowski

Adres obiektu: Skibniew-Podawce gm. Sokolów Podlaski dz. nr ewid. 185

**Właściciel obiektu: Rzymskokatolicka Parafia p.w. Świętego Wojciecha,
ul. Szkolna 1, Skibniew Podawce, 08-300 Sokolów Podlaski**

Skibniew-Podawce, październik 2023 r.

Program prac konserwatorskich remontu zabytkowego budynku drewnianego kościoła p.w. Św. Wojciecha w miejscowości Skibniew-Podawce gm. Sokółów Podlaski

Obiekt: Budynek kościoła p.w. Św. Wojciecha w m. Skibniew-Podawce

Adres : Skibniew-Podawce gm. Sokółów Podlaski dz. nr ewid. 185

Właściciel: Rzymskokatolicka Parafia p.w. Świętego Wojciecha

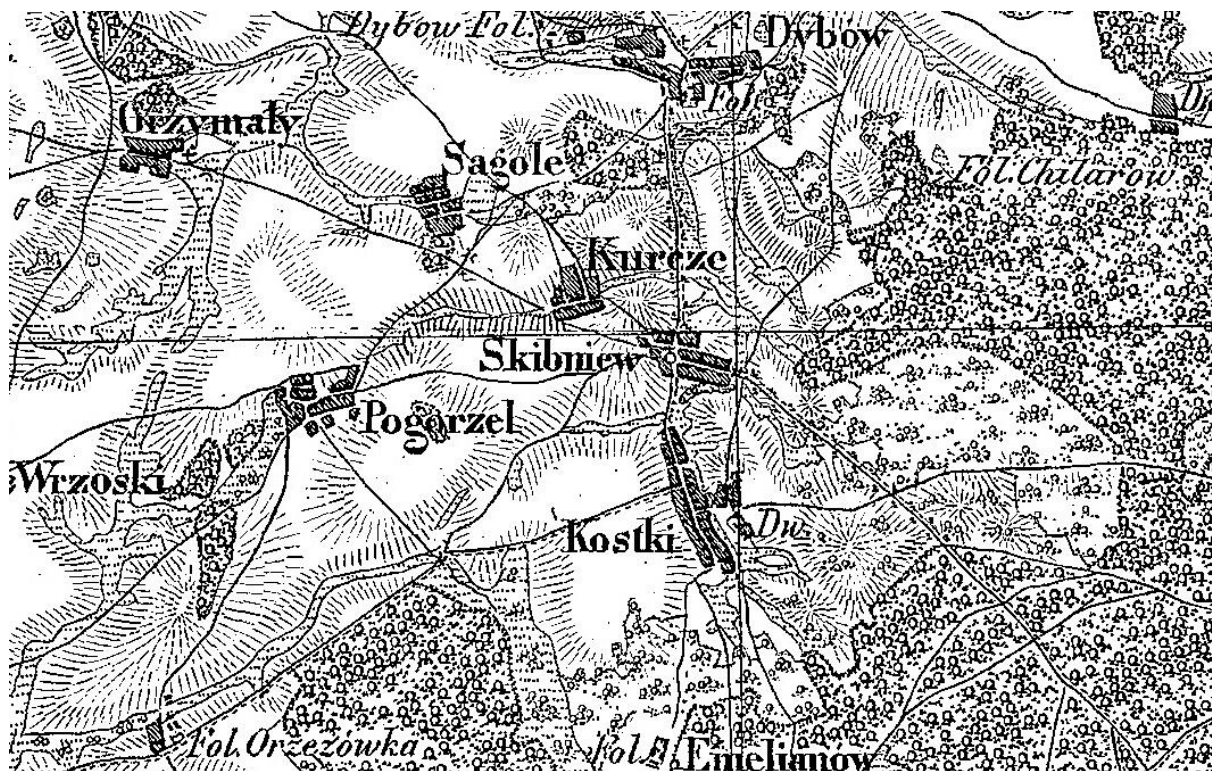

Przedmiotem niniejszego opracowania jest ustalenie programu prac konserwatorskich dla planowanego remontu zabytkowego budynku drewnianego kościoła p.w. Św. Wojciecha w miejscowości Skibniew-Podawce gm. Sokółów Podlaski.

Drewniany budynek kościoła parafialnego p.w. Św. Wojciecha w miejscowości Skibniew-Podawce wybudowany w 1743 roku, przebudowany w 1788 roku, remontowany ok. 1876 roku oraz w 1906 roku wpisano do rejestru zabytków pod Nr A-3/27 decyzją z dn. 05-01-1954 r. wraz z wyposażeniem wewnątrz oraz najbliższym otoczeniem.

Położenie geograficzne

Skibniew-Podawce to wieś w Gminie Sokołów Podlaski, leżącej we wschodniej części województwa mazowieckiego, w powiecie sokołowskim, na pograniczu Mazowsza i Podlasia. Geograficznie należy do Wysoczyzny Siedleckiej, wchodzącej w skład Nizin Południowopodlaskich. Na północy znajduje się Podlaski Przełom Bugu, na zachodzie Obniżenia Węgrowskie a na południu Równina Łukowska. Charakterystyczna zabudowa wsi w gminie Sokołów Podlaski to ciąg zagród zgrupowanych wzdłuż głównej drogi (czyli tak zwana ulicówka), charakteryzująca głównie wsie włościańskie lub układ skupiony czyli okolnica lub wielodrożnica. Do najciekawszych zachowanych układów ruralistycznych należą miejscowości Czerwonka, Skibniew-Podawce oraz Przywózki, gdzie układ ulic zachowany jest przynajmniej od końca XVIII wieku. Wieś jest siedzibą rzymskokatolickiej parafii św. Wojciecha. Parafia ma nowy, murowany kościół parafialny wybudowany w latach 1984-1990. We wsi znajduje też się zabytkowy, drewniany kościół św. Wojciecha (oryginalne ołtarze odrestaurowane i przeniesione do nowej świątyni). Obok miejscowości przepływa rzeczka Buczynka, lewobrzeżny dopływ Bugu uchodzący na terenie gminy Ceranów. Jej źródła znajdują się w północnej części uroczyska Przeździatka. Na krótkim odcinku rzeka ta jest granicą gminy Sokołów Podlaski.

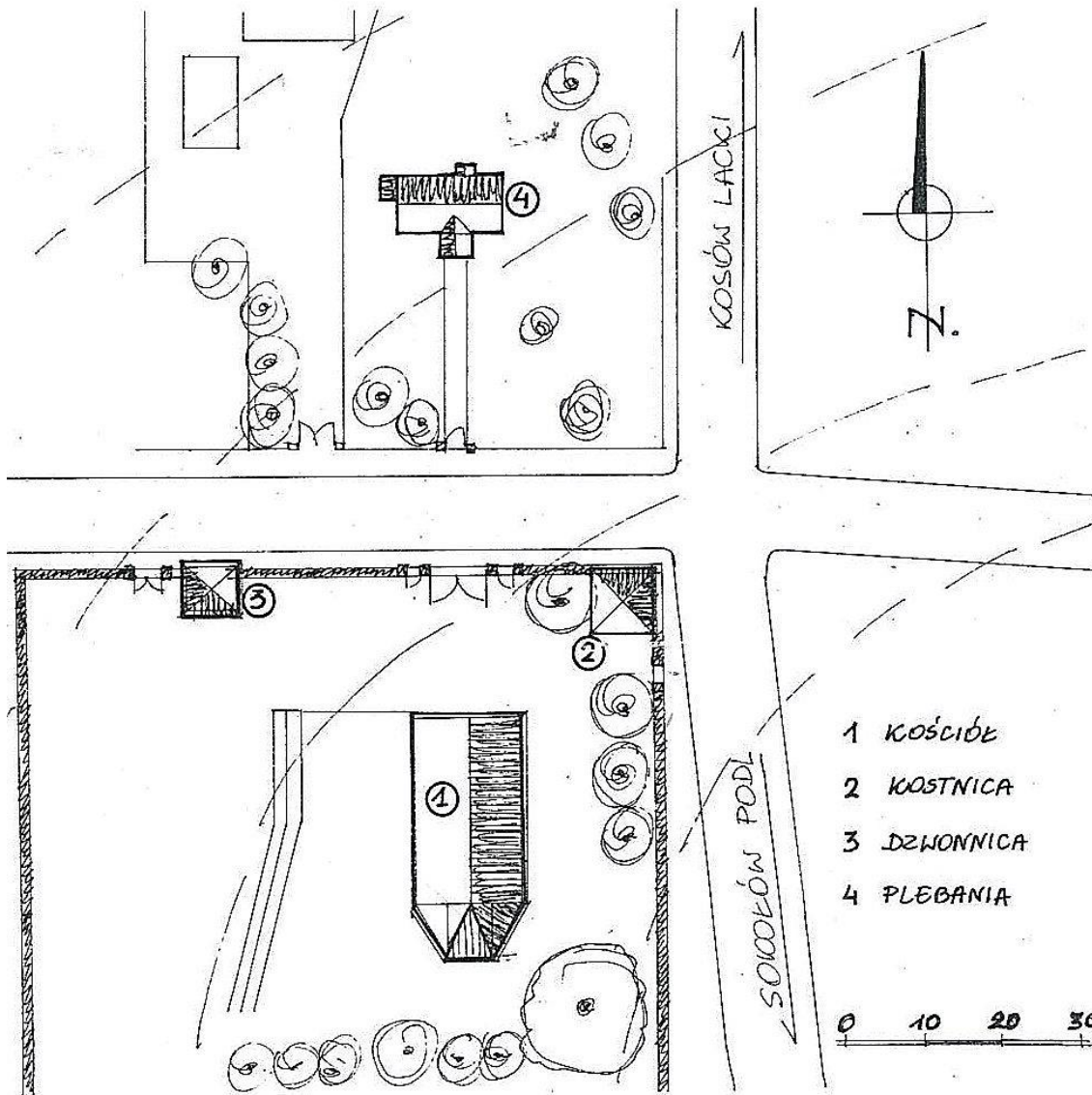
Mapa kwatermistrzowska z 1839 r.

Historia miejscowości

Najstarsza wzmianka o Skibniewie pochodzi z 1417 roku. W Metryce Koronnej wymieniona została Dorota żona Andrzeja ze Skibniewa. Pierwotne dobra skibniewskie uległy podzieleniu na Skibniew, Kostki i Suchodół. Na styku dóbr Skibniew i Kurcze ulokowano kościół, który stał się lokalnym centrum. Prawdopodobnie kościół był wspólną fundacją rodzin Kostków i Kurczów. Budynek kościoła leżał na terenie Skibniewa, zaś plebania z zabudowaniami gospodarczymi na terenie Kurczów. Pierwszym znanym plebanem był ksiądz Jan wymieniony w 1464 roku. Nazwisko Skibniewscy przyjmowali zarówno niektórzy z Kostków, jak i Kurczowie. Podawce były w XVI wieku dobrami odróżnianymi od Skibniewa. Słowo „podawca” oznacza opiekuna Kościoła łac. kolator.

Skibniew, w 1476 r. *Scubnyewo*, trzy wsi t. n., pow. sokołowski, gm. Olszew, par. Skibniew. a) *S. Podawce*, ma kościół par. drewniany, erekcyi niewiadomej (1723 r. odnowionej), zbudowany 1788 r., szkołę począt. ogólną, 24 dm., 185 mk., 344 mr. W 1827 r. było 24 dm., 140 mk. Wś ta wchodziła w skład dóbr Kostki. b) *S. Kurcze*, wś, 12 dm., 109 mk., 394 mr. W 1827 r. 16 dm., 75 mk. c) *S. Sagale*, wś, 13 dm., 150 mk., 344 mr. W 1827 r. 12 dm., 66 mk. W akcie z 1476 r. występuje „*Nicolaus de Scubnyewo*“ (Kod. Maz., 271). S. par., dek. sokołowski (dawniej węgrowski), 2210 dusz. *Br. Ch.*

Opis ze „Słownika Geograficznego Królestwa Polskiego” z 1843 r.

Pierwszy kościół przetrwał dwa wieki by spłonąć w 1698 r. od razu przystąpiono do budowy nowej świątyni – również drewnianej. I ona nie przetrwała. Jednak do dziś stoi na placu obok wzniesionego w latach 80. XX w. kościoła murowanego – dawny drewniany, który sięga schyłku XVIII w. Powstał on za sprawą ówczesnego proboszcza Macieja Kazimierza Maliszewskiego i parafian, którzy finansowali budowę. Przez ponad dwa wieki istnienia przechodził kilka znaczących remontów, dzięki czemu zachował się do dziś w stanie niezmiennym. Trzy urzekające barokowe ołtarze przeniesiono do kościoła murowanego a w ich miejsce wstawiono oryginalnych rozmiarów tablice z ich wizerunkami, przeniesiono także chrzcielnicę. Pozostały bogate zdobienia graficzne na suficie przedstawiające sceny biblijne, dwa komplety dawnych ławek i kamienna kropielnica z XVI w.

1. Obiekt
KOŚCIÓŁ PARAFIALNY, P.W. ŚW. WOJCIECHA

2. Czas powstania
1743 r.

3. Miejscowość
SKIBNIEW PODAWCE

4. Adres
Skibniew Podawce
ul. Szkolna 67

nr hipoteczny

5. Przynależność administracyjna
województwo siedleckie
gmina Sokołów Podl.

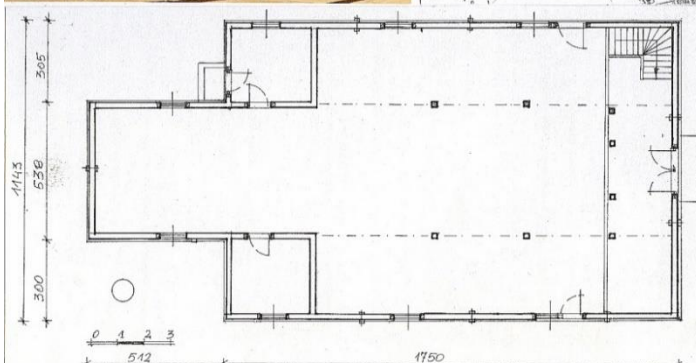
6. Poprzednie nazwy miejscowości

7. Przynależność administracyjna I.IV.1975 r.
województwo Warszawskie
powiat Sokołów Podl.

8. Właściciel i jego adres
Paraf. rzym.-kat.
ul. Szkolna 67
Skibniew Podawce

9. Użytkownik i jego adres
nieużytkowane

10. Rejestr zabytków
Nr. 3/24 data 5.01.54

Karty ewidencyjne kościoła z 1983 r. i z 1968 r.

Z Y X W V U T S R P O N M L K J I H G F E D C B A Nr

31. Szkic sytuacyjny, plan schematyczny, uwagi opisowe, fotografie

32. Przebieg prac konserwatorskich

rok	Wyszczególnienie prac	Koszt tys. zł

33. Koszty w tys. zł

przewidywane	rzeczywiste

34. Inspekcje

36. Wypełnił dnia
1965. 1. 10. 1965
H. [Signature]

37. Sprawdził dnia
[Signature]

Wzór jednoraz. — CWD, W-wa, Bieleńska 18, zam. Nr 2161/S2/III
WDA, Z. 461 12. II. 65 20,000 A4 Karton kl. 7 160 g 12. II. —24. II. 65

GEZ	KARTA ADRESOWA ZABYTKU NIERUCHOMEGO		3. Miejscowość
1. Nazwa	2. Czas powstania	SKIBNIEW-PODAWCE	
KOŚCIÓŁ P.W. ŚW. WOJCIECHA	1743 ROK, PRZEB. 1788 ROK		
8. Fotografia z opisem wskazującym orientację albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym			4. Adres
			UL. SZKOLNA 1
			5. Przynależność administracyjna
			województwo mazowieckie
			powiat sokołowski
			gmina Sokołów Podlaski
			6. Formy ochrony
			Wpis do rejestru zabytków nr A-327
			7. Opracowanie karty (autor, data i podpis)
			Mateusz Wrześniewski
			10.06.2014

Karta adresowa kościoła z Gminnej Ewidencji Zabytków z 2012 r.

GEZ	KARTA ADRESOWA ZABYTKU NIERUCHOMEGO		3. Miejscowość
1. Nazwa	2. Czas powstania	SKIBNIEW-PODAWCE	
UKŁAD RURALISTYCZNY	DO OKREŚLENIA		
8. Fotografia z opisem wskazującym orientację albo mapa z zaznaczonym stanowiskiem archeologicznym			4. Adres
			SKIBNIEW-PODAWCE
			5. Przynależność administracyjna
			województwo mazowieckie
			powiat sokołowski
			gmina Sokołów Podlaski
			6. Formy ochrony
			7. Opracowanie karty (autor, data i podpis)
			Mateusz Wrześniewski
			10.06.2014

PREZYDIUM
WARSZAWSKIEJ WOJEWÓDZKIEJ
RADY NARODOWEJ
WYDZIAŁ KULTURY
Konservator Zabytków

Nr Kł. IV. R. 40/54

Kopia

3/

27

Warszawa, dn. 5 stycznia 1954 r.

ADMINISTRACJA PARAFII SKIBNIEW-KAT.

Skibniew

p-ta Skibniew - Podawce
pow. Sokółów podl.

ORZECZENIE O UZNANIU ZA ZABYTEK

Na podstawie art. 1, 3 i 5 Rozporządzenia Prezydenta R. P. z dnia 6 marca 1928 r. o opiece nad zabytkami (Dz. U. R. P. Nr 29 poz. 265) uznaję za zabytek:
Kościół parafialny w Skibniewie pow. Sokółów Podlaski wraz z wyposażeniem wnętrza /XVII w./ i najbliższym otoczeniem.

Uzasadnienie: Obiekt w/w zasługuje na ochronę jako wartościowy zabytek polskiego budownictwa drewnianego z XVIII wieku.

Zgodnie z art. 14 powołanego Rozporządzenia zabytków nie wolno burzyć, rozkopywać, niszczyć, przerabiać, odnawiać, rekonstruować, zabudowywać, zdobić, uzupełniać, ani przewozić bez uprzedniego zezwolenia władzy konserwatorskiej pierwszej instancji, a więc Wojewódzkiego Konservatora Zabytków.

Obiekt wyżej wymieniony został wpisany do rejestru zabytków Województwa Warszawskiego, i na podstawie art 3 ust. 2 powołanego Rozporządzenia o opiece nad zabytkami podlega ochronie prawa od chwili doręczenia niniejszego orzeczenia.

Od decyzji tej przysługuje odwołanie do Ministerstwa Kultury i Sztuki. Odwołanie wnosi się za pośrednictwem Prezydium Warszawskiej Wojewódzkiej Rady Narodowej — Konservator Zabytków w ciągu 14 dni od dnia doręczenia decyzji.

*we dw. 17.1.54.
m. p. K. S.*

ZA PREZYDIUM
Konservator Zabytków
Województwa Warszawskiego

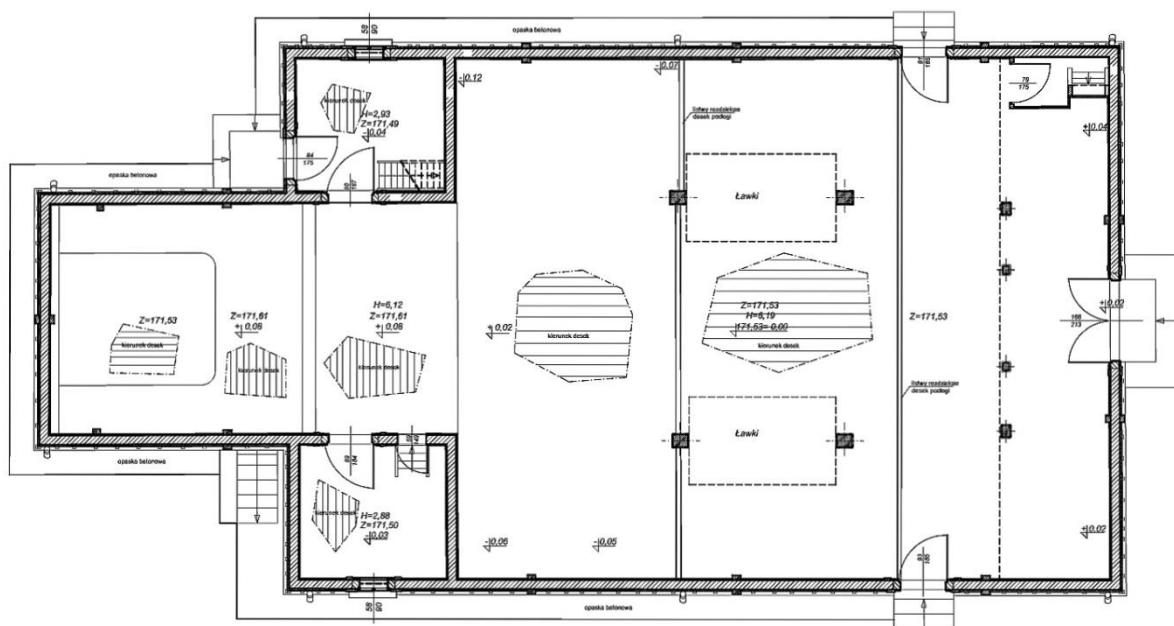
[Signature]
(mgr inż. arch. R. OSTAPOWICZ)

Decyzja wpisująca do rejestru zabytków zespół sakralny

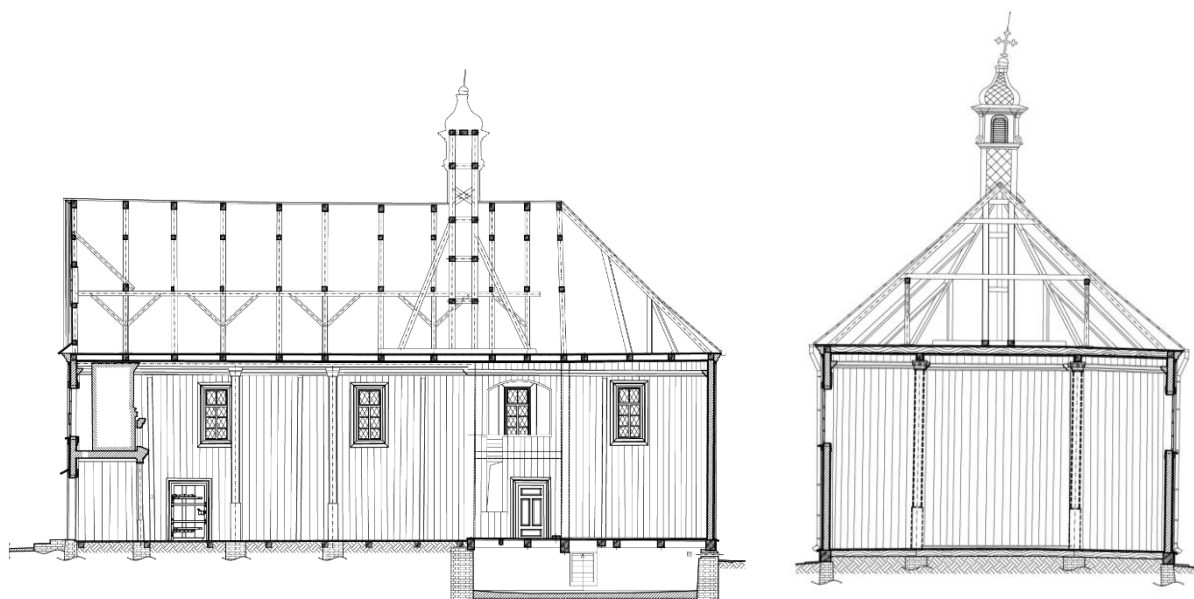
Elementy zespołu sakralnego:

1. Kościół

Drewniany kościół p.w. św. Wojciecha w Skibniewie został wzniesiony w konstrukcji zrębowej, wzmocnionej lisicami, oszalowany pionowo z listwowaniem. Skierowany prezbiterium na południe. Korpus nawowy przykryto dachem dwuspadowym, nad południową częścią prezbiterium przechodzącym w trójspadowy, tworzący po obu stronach prezbiterium trójkątne okapy. Kalenicę dachu wieńczy obita blachą czworoboczna sygnaturka, z czterema otworami głosowymi w formie ujętych w woluty arkad. Kościół założono na planie prostokąta. Wydłużone i prosto zamknięte prezbiterium ujęte jest w prostokątne w rzucie zakrystię i kruchtę (od zachodu) z łozami w drugich kondygnacjach. Boczne aneksy, loże i południowa, wystająca poza główny korpus część prezbiterium, doświetlane są pojedynczymi oknami w bocznych elewacjach kościoła.

Wnętrze kościoła podzielone zostało na trójnawowy korpus główny, w którego zachodniej części znajduje się wsparty na czterech słupach chór muzyczny oraz wydłużone prezbiterium, z którego wejścia do zakrystii i kruchtę. Mieszczące się nad nimi loże otwierają się do prezbiterium szerokimi prostokątnymi prześwitami zamkniętymi od góry odcinkowo. Nakryte płaskim odeskowanym stropem wewnątrz kościoła obiega profilowany gzyms wieńczący, tworzący rodzaj fasety. Dzielące je na nawy cztery słupy czworoboczne ustawione są na wysokich cokołach i zwieńczone profilowanymi głowicami. Analogicznie, choć o prostszej formie podpory, wspierają balkon chóru muzycznego.

Konstrukcja:

Drewniany, konstrukcji zrębowej, od zewnątrz szalowany. Podmurówka ceglana. Zrąb z bali sosnowych. Stropy drewniane, belkowe, na dwóch podciągach, z deskową podbitką i deskowym pułapem. Więźba dachowa drewniana, krokwiowo-stolcowa. Dach kryty blachą ocynkowaną. Stolarka okienna i drzwiowa drewniana, futrynowa, w deskowym profilowanym okładzie. Okna wielopolowe. Drzwi drewniane, deskowe, oklepkowane w romby. Chór muzyczny drewniany, nadwieszony, wsparty na dwóch słupach. Schody drewniane, zabiegowe.

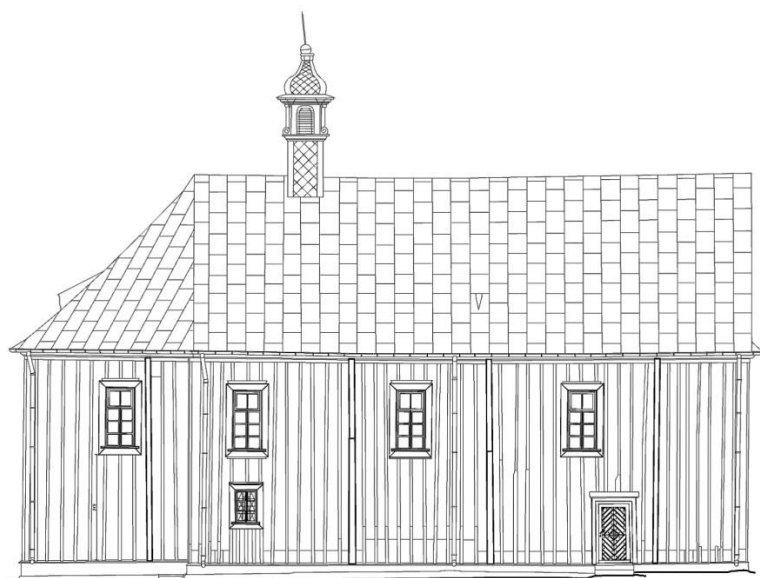
Wnętrze:

Halowe, nawy oddzielone podciągami stropów, wspartymi dodatkowo parami słupów z kostkowymi głowicami i cokołami. Stropy oszalowane wzdłużnie. Prezbiterium otwarte na nawę całą swoją szerokością i wysokością. Całość obiega profilowany gzyms tworzący rodzaj fasety. W ścianach prostokątne otwory drzwiowe i okienne, w profilowanych opaskach. W prezbiterium drzwi do zakrystii, nad nimi otwarte prześwity empor zamknięte odcinkowo. Zakrystie i empory ze stropami z deskową podbitką. Empory pierwotnie dostępne schodami z zakrystii, jednobiegowymi. W pomieszczeniach podłogi białe z desek sosnowych bitych do legarów.

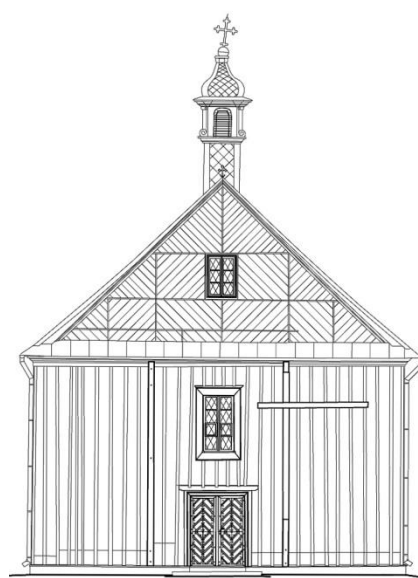
Ściany zewnętrzne wykonane jako konstrukcja z bali sosnowych gr. 19 cm, spięte pionowo lisicami mocowanymi na śruby stalowe kute. spięte pionowo lisicami mocowanymi na śruby stalowe kute. Ściany od zewnątrz obite szalunkiem z desek sosnowych bitych pionowo z listwami na połączeniach, od wewnątrz boazeria z desek gładkich bitych pionowo zakończonych gzymsem na wysokości podciągów. Ściany wewnętrzne jako wieńcowe przy zakrystiach z bali gr. 19cm obite po obu stronach boazerią z desek bitych pionowo do ścian malowane olejno.

Stropy drewniane belkowe wsparte na belkach oczepowych ścian zewnętrznych oraz na podciągach drewnianych wspartych na słupach drewnianych. Od spodu belek wykonana podsufitka z desek sosnowych. Od góry podłoga z desek sosnowych bita do belek stropowych.

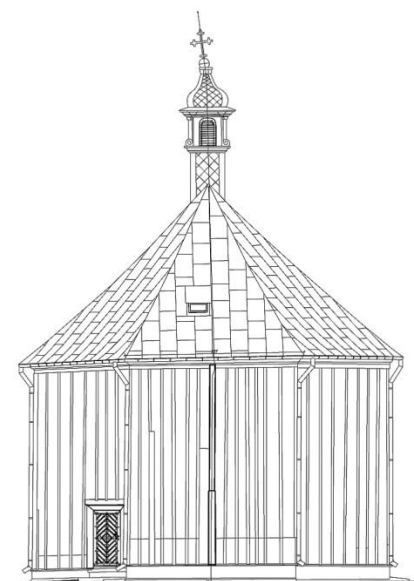
Więźba dachowa płatwiowo-jętkowa z dwoma ramami stolcowymi i podwójnymi jętkami. W dolnych partiach krokwi występują przepustnice nadające dachu załamanie z podwójnym spadkiem. Stolce ramy stolcowej wsparte na belkach stropowych w miejscach skrzyżowań z podciągami. Płatew górna ramy stolcowej dodatkowo podparta jest mieczami. Krokwie o wymiarach 17/19 do 19/20cm, jętki o wymiarach 8/14 do 17/17cm, płatwie górne 14/14 do 14/16cm, miecze 1/13 do 12/14cm.

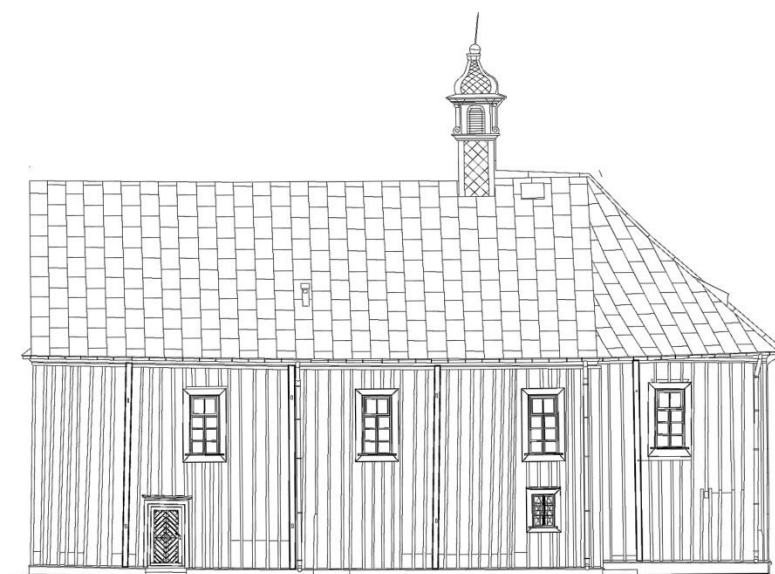
Elewacja wschodnia

Elewacja północna

Elewacja południowa

Elewacja zachodnia

Fasada kościoła, z dwuskrzydłowymi drzwiami wejściowymi i oknem na osi, zwieńczona jest trójkątnym szczytem, w którym również mieści się okno. Prostokątne i trójkątne kwatery, na które podzielony jest szczyt, wypełnia ukośny szalunek układający się w motywy rombów. Dwuskrzydłowe klepkowe drze w elewacji głównej i jednoskrzydłowe w elewacjach bocznych i południowej kruchcie wyposażone są w oryginalne zamki i klamki.

Elewacje:

Oszalowane, zwieńczone prostym gzymsem, rozczłonkowane prostokątnymi otworami okiennymi i drzwiami. Fasada zachodnia jednoosiowa, na osi drzwi i okno. Szczyt oklepkowany w romby, na środku okno. Elewacja południowa pięcioosiowa, na osi zachodniej drzwi boczne, dalej okna nawy, następnie okna empory i zakrystii (jedno nad drugim), okno prezbiterium. Elewacja północna opracowana jak południowa. Elewacja tylna (wschodnia) z drzwiami do zakrystii południowej oraz zagłębionymi schodami do krypty przed ścianą zakrystii. Odprowadzenie wód opadowych przy pomocy rynien i rur spustowych na teren przy obiekcie.

Wnętrze:

Halowe, nawy oddzielone podciągami stropów, wspartymi dodatkowo parami słupów z kostkowymi głowicami i cokołami. Stropy oszalowane wzdłużnie. Prezbiterium otwarte na nawę całą swoją szerokością i wysokością. Całość obiega profilowany gzyms tworzący rodzaj fasety. W ścianach prostokątne otwory drzwiowe i okienne, w profilowanych opaskach. W prezbiterium drzwi do zakrystii, nad nimi otwarte prześwity empor zamknięte odcinkowo. Zakrystie i empory ze stropami z deskową podbitką. Empory pierwotnie dostępne schodami z zakrystii, jednobiegowymi. W piwnicy szlichta cementowa na gruncie.

Na parterze podłoga biała z desek sosnowych gr. 3,2cm bitych do legarów ułożonych na gruncie. Nad zakrystiami podłogi białe z desek sosnowych gr. 3,2cm bitych do belek stropowych. Na strychu podłoga biała z desek gr. 3,2cm oraz 2,5cm bita do belek stropowych. Schody wewnętrzne drewniane zabiegowe. Stolarka: okna drewniane wielopolowe z górną krawędzią łukową podwójne, w części okna pojedyncze, drzwi zewnętrzne drewniane klepkowe.

Program prac konserwatorskich remontu i robót budowlanych
zabytkowego kościoła p.w. Świętego Wojciecha w Skibniewie Podawce gm.
Sokołów Podlaski

Program planowanych prac obejmuje remont i roboty budowlane zabytkowego budynku kościoła p.w. Św. Wojciecha jako całości, odtworzenia zabytkowego obiektu w jego historycznej formie, poprawiając zarówno jego stan techniczny i warunki użytkowe jak też przywracając i podkreślając ich charakterystyczne walory estetyczne.

Planowane prace zostaną przeprowadzone przede wszystkim pod kątem remontu i robót budowlanych w celu przywrócenia budynku do pełnienia funkcji sakralnej o mniejszym znaczeniu w stosunku do kościoła murowanego zlokalizowanego na tej samej działce.

Opracowanie niniejsze nie stanowi dokumentacji projektowej w rozumieniu prawa, a jedynie podstawę do jej opracowania. Podstawą merytoryczną opracowania są badania archiwalne dostępnej dokumentacji budowlanej, projektowej, ikonograficznej i fotograficznej przeprowadzone w archiwach WUOZ i innych archiwach oraz oględziny obiektu in situ.

1) Opis stanu zachowania zabytku:

Na podstawie ekspertyzy mykologiczno-budowlanej oraz inwentaryzacji drewnianego kościoła pw. Św. Wojciecha w miejscowości Skibniew – Podawce stwierdzono ogólny stan zachowania budynku kościoła jako zły, z uwagi na korozję biologiczną, techniczne szkodniki drewna budowlanego, oraz niewystarczającą ilością remontów, a w przypadku ich wykonania - nie zawsze właściwych.

Stan zachowania obiektu wynikający z upływu czasu i ekspozycji w zewnętrznych warunkach obecnie wymaga interwencji konserwatorskiej, której celem będzie przywrócenie pierwotnych wartości technicznych i walorów estetycznych fasady budynku. W toku przeprowadzonych oględzin stwierdzono nieprawidłową pracę konstrukcji objawiającą się nierównomiernym osiadaniem budynku. Z powodu nierównomiernego osiadania kościoła różnica pomiędzy ścianą wschodnią i zachodnią wynosi ok. 10cm, co spowodowało przechylenie kościoła w stronę zachodnią.

W ramach projektowanych robót przewiduje się ingerencję w elementy konstrukcyjne budynku, mające wpływ na bezpieczeństwo konstrukcji obiektu.

2) Wskazanie oczekiwanych efektów prac:

Głównym celem planowanych prac jest powstrzymanie destrukcji zabytkowego obiektu z zespołu sakralnego oraz podniesienie jego walorów estetycznych i historycznych poprzez rewitalizację dachu i elewacji kościoła. Decyzją Kurii i Parafii kościół nadal będzie pełnił funkcję sakralną o mniejszym znaczeniu w stosunku do kościoła murowanego zlokalizowanego na tej samej działce.

Prace konserwatorskie będą prowadzone zgodnie z zaleceniami Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków i przyczynią się do poprawy stanu technicznego obiektu. W związku z powyższym:

- prace remontowo-konserwatorskie powinny być prowadzone z poszanowaniem substancji oryginalnej. W procesie konserwacji należy wykorzystać wszystkie zachowane oryginalne elementy wystroju wnętrza i elewacji, chyba, że ich stan techniczny jest tak zły, że nie uda się z powodzeniem przeprowadzić prac konserwatorskich, wtedy należy przyjąć wykonanie ich wiernych replik.
- rekonstrukcja elementów brakujących powinna być przeprowadzona przy użyciu materiałów i technik zgodnych z oryginałem.
- należy zachować bez zmian bryłę i kubaturę budynków, kąty nachylenia dachu, ilość i wielkość otworów okiennych i drzwiowych.

Biorąc pod uwagę wartość zabytkową jak i historyczną budynków należy zaznaczyć, że konserwacja ma na celu uzdrowienie, utrwalenie i wzmocnienie fizycznej substancji zabytku i jego struktury za pomocą odpowiednich metod wypracowanych na bazie nauk przyrodniczych. Postać zabytku winna pozostać przy tym w stanie nienaruszonym. Zmiana tkanki zabytkowego budynku może nastąpić jedynie za zgodą konserwatora zabytków.

Przy remoncie zabytkowego budynku należy przestrzegać m.in. zasady „primum non nocere” – przede wszystkim nie szkodzić, zasady maksymalnego poszanowania oryginalnej substancji zabytku i wszystkich jego wartości (materialnych i niematerialnych). Ponadto należy dążyć do minimalizowania prac budowlanych do niezbędnej ingerencji (powstrzymywania się od działań niekoniecznych), usuwania tego (i tylko tego), co na oryginał działa niszcząco.

Prace remontowe należy prowadzić tak, aby można było odwrócić zarówno metodę jak i materiały oraz wykonywania i dokumentowania wszelkich prac zgodnie z najlepszą wiedzą i na najwyższym poziomie.

Przed podjęciem decyzji o wprowadzeniu zmian, wymiany starych elementów zabytku na nowe, należy również przeanalizować skutki takich działań, zwracając uwagę, aby nie wprowadzały one naprężeń, np. wynikających z innej rozszerzalności cieplnej, innej kapilarności itp., powodujących następnie degradację substancji oryginalnej. Każdy nowy element wprowadzany do zabytku musi być również starannie wkomponowany, aby nie konkurował estetycznie z oryginalną substancją. Kolor, faktura, forma i charakter nowych

elementów powinny stanowić dyskretne tło dla autentycznej, starej substancji. Powinny spełniać wymóg odróżnialności, ale bez dominowania nad oryginałem. W związku z tym wszelkie prace remontowe muszą uzyskać pozytywną akceptację Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków

3) Wskazanie przewidzianych do wykonania czynności, z podaniem metod, materiałów i technik:

Program planowanych prac obejmuje rewitalizację zabytkowego obiektu poprawiając zarówno jego stan techniczny i warunki użytkowe jak też przywracając i podkreślając jego charakterystyczne walory estetyczne.

Projektuje się wykonanie następujących prac :

Ze względu na duży zakres porażen i zniszczeń przez korozję biologiczną wszystkich elementów drewnianych konstrukcyjnych jak również desek podłóg, desek szalunkowych głównie przez owady zachodzi konieczność w części ich wymiany odtworzeniowej i impregnacji.

1. Na podstawie ogólnych oględzin, wykonanych odkrywek i badań stwierdzono, że zachodzi konieczność wymiany legarów podpodłogowych – w tym celu należy zdjąć wszystkie deski podłóg w celu odsłonięcia legarów.
2. Wymienić należy podwaliny drewniane w części głównej kościoła oprócz prezbiterium poprzez podniesienie przy pomocy podnośników hydraulicznych ściany kościoła, przed montażem nowych podwalin wykonanych na wzór istniejących z drewna dębowego impregnowanego należy wypoziomować ławy fundamentowe z kamieni polnych na zaprawie wapiennej poprzez wykonanie belki podwalinowej z betonu zbrojonego stalą a następnie wykonać poziomą izolację na ławach z papy na lepiku zabezpieczającej drewno od wilgoci ścian fundamentowych. Nowe podwaliny w narożach oraz na długości łączyć na połączenia ciesielskie – zamek prosty.
3. Ściany fundamentowe wykonać do poziomu, który wyrówna pion ścian zewnętrznych i filarów wewnętrznych.
4. Przy wykonywaniu izolacji poziomej ścian podpiwniczenia w części prezbiterium należy podmurować ścianę do podparcia istniejących belek stropowych nad podpiwniczeniem /obecnie podparcia są wykonane prowizorycznie.
5. Wymienić odtworzeniowo całkowicie zniszczone belki ścian wieńcowych /głównie od strony północnej i zachodniej/, a w belkach lokalnie zniszczonych przez korozję biologiczną zastosować flekowanie lub częściową wymianę.

Wszystkie rodzaje połączeń elementów konstrukcyjnych zachować jak w oryginalnej konstrukcji.

6. Po oczyszczeniu elementów konstrukcyjnych należy przeprowadzić klasyfikację drewna wbudowanego - do remontu, wymiany lub dezynfekcji i impregnacji wg poniższego schematu:

Uwaga!

Drewno przeznaczone do budowy powinno być zdrowe, suche lub powietrzno-suche klasy C30. Tarcica zakupiona w tartakach lub w składach budowlanych nie jest suszona w suszarniach i może posiadać wilgotność w granicach:

- tarcica mokra - powyżej 30%

- tarcica wilgotna - od 22 do 30% W związku z tym zachodzi konieczność suszenia drewna, tzw. „sezonowania”. Suszenie drewna można wykonać na otwartym powietrzu w stosach, zwanych popularnie szpaltami. Można suszyć w stosach pod zadaszeniem tj. w wiatach, stodołach - przy zachowaniu dwóch podstawowych warunków: - drewno w stosach musi być ułożone na przekładkach, które winny posiadać wilgotność drewna powietrzno-suchego /od 15 do 20%/ - w pomieszczeniach zamkniętych musi być ciągły ruch powietrza, tj. ochłodzone powietrze z zewnątrz powinno wnikać do wnętrza a zawilgocone i ciepłe - powinno w sposób naturalny z niego uchodzić.

Nieprzestrzeganie powyższych warunków doprowadzi nowe drewno do porażen przez zespół grzybów barwiących powodujących tzw. siniznę drewna oraz może zostać porażone przez grzyby pleśniowe.

Należy zawsze pamiętać, że drewno powietrzno-suche wbudowane zamiast drewna suchego spowoduje nieprzyjemne dla oka spaczenia, wybrzuszenia lub wklęśnięcia powierzchni materiału.

Wymagana wilgotność przykładowych materiałów z drewna przed wbudowaniem:

- tarcica podłogowa strugana - od 8 do 10%

- belki stropowe - od 15 do 17%

- stolarka budowlana zewnętrzna - od 12 do 16%

- konstrukcje drewniane wewnętrzne - od 15 do 17%

Nowe drewno zastosowane w remontowanym obiekcie bezwzględnie musi być impregnowane preparatami grzybochronnymi, owadochronnymi i ogniochronnymi.

7. Z uwagi na duże zniszczenia legarów podpodłogowych, zachodzi konieczność wymiany na głębokość ok 30 cm rodzimego skażonego gruntu, który zalega pod deskami podłogi. Ze względu na brak wentylacji podpodłogowej, a wykonanie nowej podłogi na legarach i wykonanie wentylacji podpodłogowej bardzo wyiębi nową podłogę, dlatego proponuję wykonać płytę betonową ocieploną styropianem ze ściągami stalowymi spinającymi nowe podwaliny ścian

podłużnych. Na płycie betonowej z wykonaną izolacją poziomą ułożyć nową podłogę na listwach legarowych mocowanych do płyty betonowej. Tak wykonana podłoga nie wymaga wentylacji podpodłogowej.

Do ułożenia podłogi drewno musi być impregnowane. Stare deski po segregacji i oczyszczeniu mogą być powtórnie ułożone po wykonaniu impregnacji w solnym impregnowaniu FOBOS M-4 metodą kąpielii.

Nowe i stare drewno przed wbudowaniem zaimpregnować preparatem FOBOS M-4 metodą kąpielii lub 3-krotnego smarowania lub opryskania wodnym roztworem o stężeniu 30% /norma zużycia: 200g soli na 1m² rozwiniętej powierzchni drewna przy smarowaniu lub opryskaniu/.

8. Wymienić odtworzeniowo zniszczone przez korozję biologiczną stolce więźby dachowej na stolce o przekroju min. 14/14cm w ilości szt. 5, Wymienić skorodowaną jętkę szczytową z powodu zniszczeń spowodowanych korozją biologiczną. Wysokość stolców wykonać w zależności od wypoziomowania stropu kościoła po wymianie skorodowanych podwalin i belek ścian wieńcowych kościoła. Połączenia mieczy ze stolcami wykonać na czopy jak w konstrukcji pierwotnej.

9. Po zdjęciu podłóg na strychu i desek podsufitki odsłonięte belki stropowe i podciągi należy dokładnie sprawdzić pod kątem ich zniszczeń biologicznych i po oczyszczeniu i dokonanych napraw wg technologii z punktu 6 zaimpregnować metodą opryskania opisaną w punkcie 7.

10. Po zdjęciu pokrycia dachowego z blachy stalowej ocynkowanej oraz listew ołączenia stare krokwie wyrównać nakładkami z nowego drewna do jednolitego poziomu połąci dachu stosując technologię opisaną w punkcie 6. Zniszczone końce krokwi w kalenicy należy wymienić odtworzeniowo stosując nowe drewno. Połączenia wykonać na zamek prosty skręcając połączenie na śruby.

11. Po odsłonięciu dachu należy wykonać naprawy konstrukcji wieżyczki z latarnią również wg punktu 6. Nie przewiduje się wymiany konstrukcji nośnej wieżyczki lecz jej naprawę i impregnację

12. Wykonać naprawy mocowania krzyża i kuli na wieżycze kościoła.

13. Ekspertyza mykologiczno-budowlana przewidywała na powrót do pokrycia dachowego pierwotnego tj. gontu, jednak z uwagi na jakość drewna a tym samym dość szybką jego destrukcję, zaleca się wykonać pokrycie z blachy płaskiej, tytan cynk, kładzioną tradycyjną metodą na tzw. rąbek stojący. Wykonać pełne deskowanie połąci dachowej deskami gr. 1” i szerokości do 15cm – zastosowanie większych szerokości powoduje łódkowanie desek i nieszczelności pokrycia dachowego. Całość pokryć papą wierzchniego krycia na osnowie z włókniny bez

posypki /najlepiej termozgrzewalną/ mocowaną na gwoździe papiaki ocynkowane z podkładkami. Na papę ułożyć kontrłaty o przekroju 4x6cm w rozstawie co 60cm i przybićłaty o przekroju 4x10 cm w rozstawie co 20 – 30 cm. Przed ułożeniem warstw dachowych całość zastosowanego drewna musi być impregnowana.

14. Wykonać nowe rynny i rury spustowe. Również można wykorzystać istniejące rynny i rury spustowe do ponownego montażu.

15. Po zdjęciu szalunku zewnętrznego i naprawie ścian – całość ścian zewnętrznych zaimpregnować preparatem FOBOS M-4 metodą 3-krotnego smarowania lub opryskania wodnym roztworem o stężeniu 30% /norma zużycia: 200g soli na 1m² rozwiniętej powierzchni drewna przy smarowaniu lub opryskaniu/.

16. Nowe deski szalunkowe przygotować z drewna sosnowego impregnowanego wg wzorów istniejących. W przypadku braku impregnacji nowej tarcicy impregnację należy wykonać na miejscu preparatem FOBOS M-4 metodą kąpieli. Preparat do desek szalunkowych stosować jako bezbarwny.

17. Przed wykonaniem nowego szalunku wykonać obróbki blacharskie okapników ścian wieńcowych oraz gzymsów podokiennych i gzymsów nad drzwiami zewnętrznymi z blachy stalowej ocynkowanej lub podobnej w uzgodnieniu z WKZ.

Na ścianie szczytowej północnej okapnik z deski pokryć z blachy płaskiej na rąbek stojący.

18. Wymienić na nowe obramienia zewnętrzne okienne i drzwiowe wykonane wg istniejących wzorów

19. Usunąć wszystkie kraty okienne oprócz kraty na parterze w zakrystii zamocowanej w środku futryny okiennej

20. Wymienić odtworzeniowo na nowe skrzydła okienne kościoła z wykonaniem na wzór istniejących nowych skrzydeł szklonych szybami zespolonymi

21. Drzwi zewnętrzne i wewnętrzne poddać renowacji z usunięciem farby olejnej, wykonaniu impregnacji drewna a w drzwiach zewnętrznych wymienić dolne fragmenty desek obiciowych zniszczonych przez grzyby domowe. Kolor stolarki okiennej i drzwiowej uzgodnić z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

Drzwi do podpiwniczenia po oczyszczeniu blachy z korozji i okuć po zaimpregnowaniu antykorozyjnym pomalować farbami do metalu w kolorze uzgodnionym z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków.

22. Po zdjęciu boazerii wewnętrznej ze ścian całość odsłoniętych ścian oczyścić mechanicznie przy pomocy szczotek /lub piaskowania/ i wykonać impregnację drewna poprzez impregnację preparatem FOBOS M-4 metodą 3-krotnego smarowania lub opryskania wodnym roztworem o stężeniu 30% /norma zużycia: 200g soli na 1m² rozwiniętej powierzchni drewna przy smarowaniu lub opryskaniu/. Miejsca drewna zniszczone przez owady i grzyby uzupełnić poprzez flekowanie.

23. W podpiwniczeniu po oczyszczeniu belek stropowych z zaczynu cementowego należy je zaimpregnować poprzez 3-krotne malowanie lub opryskanie preparatem FOBOS M4 wg punktu 15.

Z uwagi na poprzednie wzmacnianie stropu prezbiterium pod ołtarzem poprzez dołożenie dodatkowych belek stropowych zaleca się dołożenie nowych belek pod ołtarzem. Z uwagi na podpiwniczenie wentylowane i nieogrzewane zalecam wykonanie podbitki z desek pod belkami na listwach wyrównujących /belki w podpiwniczeniu o różnej wysokości/ i ociepleniu wełną mineralną przestrzeni międzypodłogowej.

24. Należy rozebrać szczelne opaski betonowe wokół kościoła i wykonać nowe z kamieni o różnej granulacji na podsypce żwirowej z granitowymi obrzeżami w celu odprowadzenia wilgoci z gruntu.

25. Spękany tynk na ścianach i stopniach schodów do podpiwniczenia po skuciu odparzonego tynku wykonać nowy cementowo-wapienny.

26. Ze względu na duże, zużycie mechaniczne oraz niebezpieczne schody na chór muzyczny proponuję rozebrać przepierzenie pod chórem muzycznym i wymienić schody typu policzkowego na drewniane zabiegowe bez wykonywania przepierzenia

27. Elementy balustrady chóru muzycznego po zdjęciu farby metodą mechaniczną lub chemiczną należy całość drewna zaimpregnować jak w punkcie 15.

28. Deski podłogi na chórze muzycznym po flekowaniu miejsc zniszczonych przez owady również należy zaimpregnować jak w punkcie 15.

29. Z kolumn głównych i pod chórem muzycznym usunąć farby olejne metodą mechaniczną lub chemiczną i całość zaimpregnować jak w punkcie 15.

30. Malowanie wewnętrzne i zewnętrzne oraz dobór impregnatów dokonać w projekcie remontowym w uzgodnieniu z Wojewódzki Konserwatorem Zabytków.

Planowane działania naprawcze mają na celu harmonijne powiązanie współczesnych potrzeb użytkowych i funkcjonalnych z zabytkowym charakterem obiektu. Zastosowanie nowoczesnego systemu renowacji obiektów zabytkowych opracowanego w oparciu o technologię i produkty wybranej w uzgodnieniu z Wojewódzkim Konserwatorem Zabytków firmy, dla którego należy zapewnić wykonawstwo na poziomie odpowiednim dla rangi tego obiektu, gwarantuje pożądaną i wysoką jakość planowanych prac. Firma wykonawcza przystępująca do prowadzenia prac remontowo-budowlanych na obiekcie zabytkowym musi wykazać się doświadczeniem w tym zakresie.

Należy pamiętać, że w przypadku remontu zabytkowego obiektu Wojewódzki Konserwator Zabytków każdorazowo zastrzega sobie prawo do opiniowania projektu planowanej inwestycji na kolejnych etapach jego tworzenia. Po opracowaniu ostatecznej i kompletnej dokumentacji należy w Delegaturze w Siedlcach Wojewódzkiego Urzędu Ochrony Zabytków w Warszawie uzyskać stosowną decyzję Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków zezwalającą na prowadzenie robót budowlanych oraz prac remontowo - konserwatorskich związanych z rewitalizacją zabytkowego zespołu sakralnego, niezbędną do otrzymania przez inwestora pozwolenia na budowę w Starostwie Powiatowym. Należy bezwzględnie przestrzegać reżimu technologicznego prowadzonych robót budowlanych, a wszystkie wątpliwości występujące w toku prac oraz ewentualne korekty wynikające ze specyfiki obiektu należy konsultować z projektantem oraz przedstawicielem Wojewódzkiego Konserwatora Zabytków nadzorującym przebieg prac. Ze względu na lokalizację na terenie zabytkowego założenia z licznie występującym starodrzewem, podczas prowadzenia prac remontowych, transportu materiałów czy ewentualnego użycia ciężkiego sprzętu należy odpowiednio zabezpieczyć pnie i korony rosnących w pobliżu drzew. Przed rozpoczęciem robót budowlanych teren w bezpośrednim sąsiedztwie remontowanych budynków powinien zostać ogrodzony i odpowiednio oznakowany.

Opracowanie:

Dokumentacja fotograficzna

Ściany fundamentowe podpiwniczenia pod prezbiterium – naroże południowo-wschodnie.

Ściana fundamentowa podpiwniczenia pod prezbiterium strona południowa – widoczne dwa kanały wentylacyjne.

Podmurówka narożnika południowo-wschodniego bryły głównej.

Skorodowana podwalina porażona przez owady i grzyby domowe w narożu południowo-wschodnim prezbiterium.

Skorodowana całkowicie podwalina porażona przez owady i grzyby domowe od strony zachodniej

Całkowita destrukcja podwaliny i bali ściany wieńcowej nad podwaliną od strony północnej przez grzyby domowe.

Skorodowana cegła w murowanej ścianie podpiwniczenia pod prezbiterium od strony wschodniej, porażona deska osłonowa podwaliny przez owady – techniczne szkodniki drewna budowlanego.

Całkowicie skorodowana belka ściany północnej nad podwaliną przez grzyby domowe. Powyżej belki porażone są przez grzyby i owady – techniczne szkodniki drewna budowlanego.

Porażone przez grzyby i owady deski osłonowe podwaliny oraz deski okapowe od strony północnej

Porażone przez owady deski szalunkowe nad wejściem głównym od strony północnej oraz porażona przez grzyby deska okapowa nad drzwiami.

Porażone przez owady deski szalunkowe od strony zachodniej nad prezbiterium.

Porażone przez owady i grzyby domowe deski szalunkowe od strony zachodniej.

Zniszczony wywietrznik na dachu od strony wschodniej.

Nieszczelności połączeń arkuszy blachy na połaci wschodniej.

Nieszczelne ażurowe okiennice na wieżyczce z latarnią.

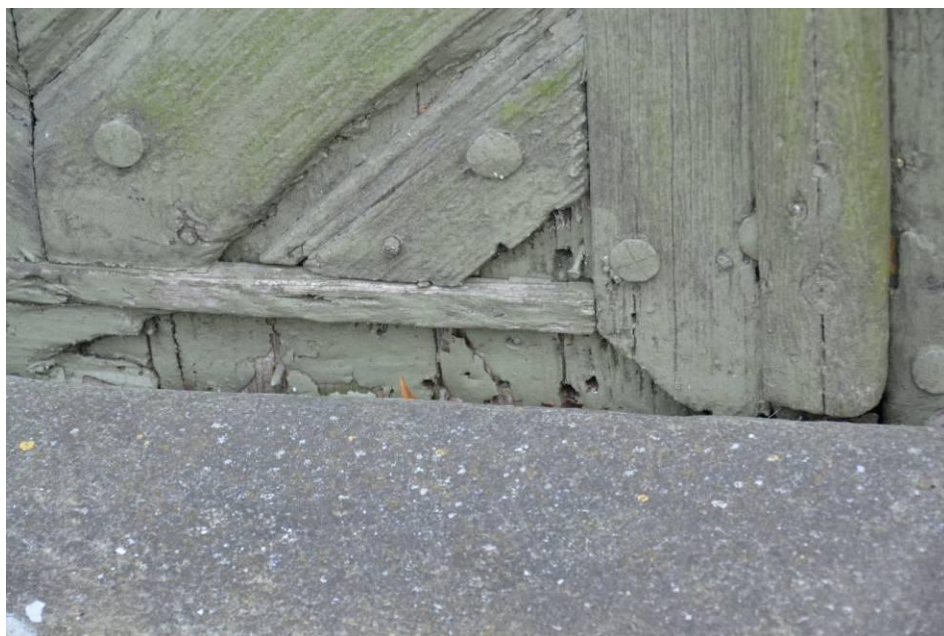

Okno na strychu od strony północnej - brak oszklenia.

Drzwi główne od strony północnej.

Drzwi i schody betonowe do zakrystii od strony zachodniej.

Powiększony dolny fragment drzwi głównych od strony północnej.

Brak progu w drzwiach zewnętrznych od strony północnej.

Stalowe drzwi do podpiwniczenia od strony wschodniej.

Drzwi i schody do kościoła od strony wschodniej.

Stara belka stropowa – czop belki porażony przez grzyby domowe, całość opryskana zaczynem cementowym.

Nowe belki stropowe o małych przekrojach podparte kamieniem na ścianie fundamentowej oraz listwami drewnianymi.

Liczne otwory wylotowe owadów świadczy o mocnym porażeniu drewna przez owady – techniczne szkodniki drewna budowlanego

Porażona przez owady belka stropowa nad nawą środkową

Porażony przez grzyby domowe legar pod bocznym byłym zachodnim ołtarzem
bocznym

Nierównomierne osiadanie ściany zachodniej z powodu korozji
biologicznej podwaliny

Porażone przez owady deski podłogi przy konstrukcji wieżyczki

Skorodowane deski starej podłogi na strychu

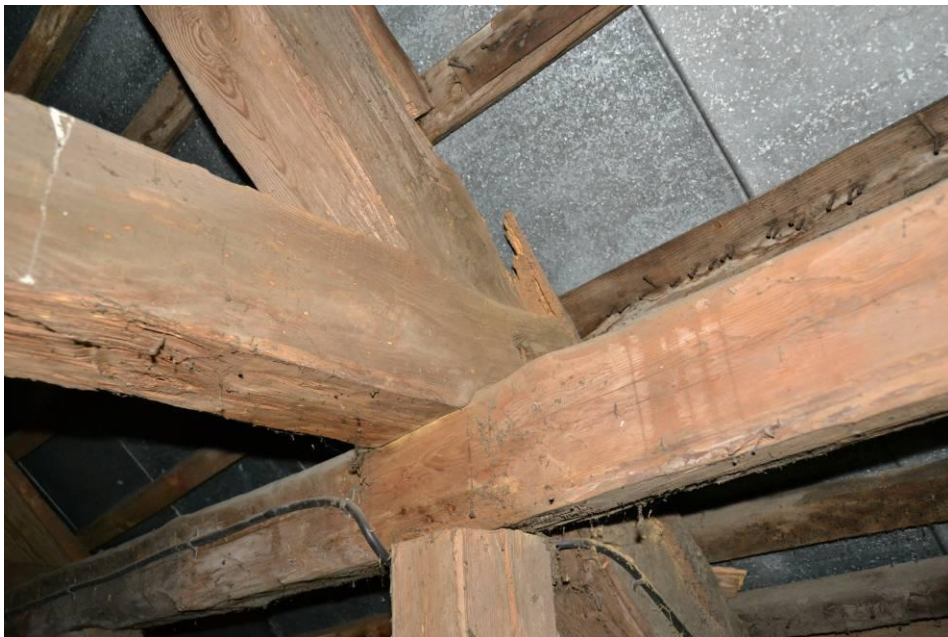
Zniszczone górne części krokwi oraz jętka górna przy konstrukcji wieżyczki z powodu porażień przez owady

Zniszczony przez owady dolny fragment stolca w ramie zachodniej oraz zniszczony kanał odprowadzający wilgoć z nawy zachodniej

Zniszczony kanał odprowadzający parę wodną z nawy wschodniej

Porażone przez owady listwy wyrównujące krokwie pod pokrycie z blachy stalowej ocynkowanej

Skorodowane z powodu porażień przez owady jętka w szczycie dachu od strony północnej

Zniszczone deski stopni w schodach polickowych na chór muzyczny.